

SLOVENIJA.

List 76.

V petik 21. Kimoveca

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajtuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Povabilo na naročbo.

Za prihodnje kvatre se zopet k naročbi na Slovenijo povabijo in opomnijo dozdajni g. g. p. n. prijemniki, ki so jo le za tekoče kvatre naročili, in drugi častiti rodoljubi, ki k naročbi pristopiti hočejo. Cena ostane navadna.

Narodna jednakopravnost.

(Konec.)

Zastran glavnih šol bi se moralo tako ravnati, da bi se za Slovence v jednakej meri ustanovile v slov. okrajih slovenske glavne šole, kot za druge narode; u ponemčenih, alj od Slovencev obdanih, toraj na slovenskej zemlji ležečih mestih naj se napravijo po vsih klasih slovenski oddelki, v kterih je drugi deželni predmet. Ravno to mora tudi veljati od obertniških ali realnih in latinskih šol. Zastran perjoh, izkazov itd. naj bo vse tako, kakor je dokazano pri nižjih šolah. —

Kar zadene vseučelišče, bomo jugoslavjani iz serca zadovoljni, ako se zgotovijo misli gosp. ministra grofa Leva Thun-a po več novinah oznanjene. Vseučelišče v Zagrebu, v središču jugoslavjanov, vseučelišče ilirsko je prva stopnja k zjedinenju, k sreči in slavi vsih jugoslavjanov. —

Šolske uradije (Schulbehörden) ino nadzornije (Oberaufsichten) naj izdajajo svoje razglase na vse šole v vsih navadnih jezikih; na posamesne pa v tistim jeziku, v kterim se tam predmeti predavajo.

Slovenske stolice v Sloveniji toraj prestanejo (aufhören).

Slovenski narod je zavolj slabih okolnost v omiki za drugimi narodi zaostal; vladarstvo je toraj dolžno, vse tiste pripomočke, ja še večje slovenskemu narodu odpreti in poskerbeti, ki jih drugi narodi imajo; vsi narodi so ja jednakopravni, vsi se morajo udeležiti v jednakej meri deržavljanskih pravic in dobrot. —

Po teh pravilih, ktere smo prijeli za cirkevno in šolo, naj se vede narodna jednakopravnost tudi v urade.

Mi deržimo za neobhodno potrebno, da se v Slovenii vsakimu javnemu uradniku naložiti ima kot „conditio sine qua non“ znanost slovenskega in nemškega, ja v neklih pokrajinah še tudi laškega jezika. Če se bojo šole tako uravnale, kakor jednakopravnost tirja in mi pričakujemo, bi se nikolj dogoditi ne moglo, da bi človek, v Sloveniji rojen in živeč, ne bil zmožen vsih slovenskemu uradniku potrebnih jezikov. Dobro vemo, da nektere gospode, posebno gg. uradnike in učitelje do slovensčine strašno merzi, da se njej na vse moči operajo, pa ne vemo zakaj in kako bi se človek, naj si bo kdor hoče, podstopil jeziku zametati in zaverati, katerga je svitli cesar mende tudi za jednakopravna izrekel, in zakaj bi se umen človek branil se učiti in znati tisti jezik, kteri je njemu ravno tako koristen in potreben, kot Slovincu! Marsikteri bi že sedaj Boga hvalil, ako bi gladko slovenski znal, in vender smo še le pri začetku, kaj še le bo; ne motimo se! —

Pri srenjah in županijah (Bezirken) jedne jedine narodnosti morajo biti vsi pogovori, vse posvete (Berathungen), vse matice, zapiski itd. v narodnim jeziku; v mešanih naj

bo jezik večine uradni jezik, — poslovanje (Verhandlungen) z stranami se pa ravna po njih jeziku.

Od viših uradih ali oblastih velja to, kar je blo rečeno od škofovega svetovavstva. Vse postave, vse naprave, vsi razglasi za celo deželo morajo izhajati v vsih po deželi uradnih jezikih, in vsi imajo izvirno veljavo; kar pa izide le na pojedine urade, mora se izdati samo v jeziku, ki je pri njemu uradni. Da se morajo tudi napraviti od vlade uradne slovenske novine, to je vsakemu znano; kakor tudi to, da slovenski prestavljavci prestanejo. —

V deželi jedne narodnosti je na deželnim zboru poslovni ali uradni jezik ravno te deželni jezik; v mešanih so vsi jednakopravni. —

To in še mnogo več drugih naprav bo sledilo, ako se zagotovljena narodna jednakopravnost resnično in dokončno v življenje upele. Da nismo nič krivičnega ali nevarnega terdili, vsaki umni in pravični lahko vidi in spozna. Marsikteremu se bo vse to prenapeto zdelo; pa slednič morajo v novej, na narodnej jednakopravnosti zidanej Austriji vender enbart vsi narodi jednake pravice neogibliyo zadobiti; vse, kar smo v tim sestavku terdili in tirjali, se naslanja na pravično geslo: „Dajte Slovincem u slovenskih okrajih ravno tisto in v ravno tistej meri, kar Nemci in Lahji v svojih okrajih imajo!“ Kaj in koliko od vsega tega bojo Slovinci pa dosegli, bo bližna prihodnost dokazala. Z zadovoljnim sercam se bomo radovali, če vse to dobimo, kar je sedaj nam dati mogoče, in če vidimo, da je visoka vlada odkritoserčno in resnično nastopila tisto pot, ki slednič pelje k popolnej jednakopravnosti vsih Austrijanskih narodov. —

Celovec 11. Septembra 1849.

Svečan.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* Vožnje na železni cesti iz Ljubljane se že redama gode. Na kolodvoru smo že vožnje cene in v Ljubljanskih nemških novicah vožnji red brali, slovenskiga od te reči še nismo nič zapazali.

Ker je ta cesta deržavna, pričakujemo od vladarstva, da se bo tudi v tem pravica Slovincov čislala. —

** Kakor zvemo, misli ministerstvo slovensko stolico kriminalniga in deželniga prava zaprepri pri Graškim vseučelišju ustanoviti. —

Novice pišejo: Presvitli Cesar so zagotovili narodnost vsim narodam, in gosp. minister Bach je v slavnim zlatiga denarja vrednim pismu na vse deželne poglavarje razločno rekel, da se imajo deržavni služabniki povsod in v vsim po ustavnih postavah in napravah ravnati. Mi smo gotovo prepričani, da gosp. minister hoče, da njegov ukaz ne ostane mrtva čerka na popirji, ampak de se v djanji spelje in tako občno blagostanje vterdi.

Ve, slavne komisije! imate zdey imenitno nalogo, nove vradnike visokimu ministerstvu nasvetovati. De boste brez enostranosti umne, pridne in poštene može nasvetovale, ki so že v cesarski službi bili, ali ki bojo vnovič v te službe stopili, — to smemo od Vaše poštenosti na vsako vižo pričakovati.

Ali dan današnji mora po vstavnih postavah vsaki vradnik na Slovenskim, ki bo imel z ljudstvom opraviti, še eno važno lastnost imeti, brez ktere po postavah ne more vradnik na Slovenskim biti — in ta lastnost je popolnoma znanstvo slovenskiga jezika!

Slovensko ljudstvo že ve iz Cesarjevih besed, da se ima njegov jezik tudi v kanceliji vpeljati, in bo izpolnjenje Cesarjeviga dogotovila tudi terjalo, kakor mu gre. Nikdar tedej tega pri nasvetovanji novih vradnikov ne pozabite, da ne bote potem izvoljenih v nepotrebne težave pripravili. Terjajte zdey od vsaciga, ki za službo na Slovenskim prosi, da gotovo skaže in spriča, da zna popolnoma slovenski jezik, to je, jezik tistiga naroda, s kterim bo imel z besedo in s pisanjem opraviti. Boljši je, da se zamerite zdey kakimu prošniku, kterimu se zamore kakšna druga služba dati, kakor de se pregrešite zoper vstavne pravice, ktere so Cesar ljudstvom dali, in kterih spoštovanje je gosp. minister Bach vsim deržavnim služabnikom tako gorko na serce položil.

Vemo sicer, da je dosihmal, žali Bog le malo uradnikov pri nas, ki gladko po slovensko pisati znajo, in nespametno bi bilo terjati, da bi po tacih žalostnih okoljšinah, ki so dosihmal domorodni jezik zatirale, že zdey vsi vradniki ročno slovensko pisali. Ali slovensko dobro govoriti mora saj vsaki znati, ki bo imel z ljudstvom opraviti, — zraven tega pa terdno voljo imeti, se berž tudi pisanja navaditi. S pravo, dobro voljo ni nič nemogoče; prava terdna volja pa se bo povsod obudila, če se po volji ministri že vikši vradniki vstavnih naprav zvesto derže in oestro na to gledajo, da se tudi nižji uradniki po ustavnih postavah ravnajo.

Po ti poti se bo vesela zadovoljnost povsod pokazala in zaupanje do vladarstva bo od dne do dne terdipiš postal. Narodske pravice pa — verjemite nam — niso kakšna kaj bodi reč, in tudi mi Slovinci jih terjamo.

* Pridnost slovenskih rodoljubov je od dne do dne bolj očitna. Za omiko našiga ljudstva skerbni može pišejo pridno nove bukve, in če bomo v ti meri, kakor smo začeli, vsako leto napredovali, bo število dobrih slovenskih knjig kmalo veliko. Danes z veseljem oznamimo dvoje, ki ste ravno zdey v Ljubljani na svitlo prišle. Oboje ste šolam namenjene, torej jih priporočimo posebno vsim tistim, kterim je po njih stanu dolžnost naložena, za vpeljanje novih dobrih knjig v šole skerbeti. Naj jih prebero — in po tem store, kar je prav in potreba.

Perva knjižica, pri gosp. Blazniku prav

lično in posebno v podobah krasno natisnjena, se imenuje:

„*Naravoslovje ali fizika*“, ktero je po domače zložil in s podobami na 4 tabljah razjasnil dobro znani gosp. K. Robida, učenik naravoslovja v Celovcu. S posebnim veseljem smo sprejeli to knjigo, ki je tega obsežka prva slovenska, od ktere bomo drugič kaj več govorili. Za šole je vsa pripravna.

Druga knjižica, pri gospe R. Egerjevi tudi lepo natisnjena, je:

„*Mali Blaše v prvi šoli, kako se hitro brati uči*.“ Ta knjižica, od ktere je že bilo v „*Novicah*“ govorjenje, je po naročilu visoko častitiga Lavantinskega knezo-škofa zložil pridni šolski učenik v Celji, gosp. Krajnc. Te bukvice, skozi in skozi za prve male šole po vsem Slovenskem pripravne, naj bi se že prihodnje leto povsod v začetne šole vpeljale.

Šolski vodji in učniki! oboje bukve ste vam po vrednosti priporočene. (Novice.)

† Austriji je bilo popred vodilo: „*Divide, et impera!*“ zdaj ji je: „*Viribus unitis!*“ Vsako po svoje je dobro. Ako bi bila Austrija popred ljudstvo po naravno delila, namreč po narodih, ne pa tako nenaravno, le po zastaranih mejnikih in po predstvu dveh ali treh narodov: pred ko ne bi bila ložji vse vladala. Ako bo pa zdaj vse napak edinila, in zopet ne po naravno: razrušilo se pred ko ne hitreji ali pozneji vse vse bude. Nar bolj prav bo morebiti Austrija storila, ako po naravno oboje vodilo združi: „*Divide, et impera viribus unitis.*“

Pravijo: „Slovenski jezik za šolo in pisarnico še ni zadosti omikan; kje doseže visokost nemškega?“ Mislimo de se je nemški jezik v pisarnicah tudi nekako visoko zaletil, de ga skor nihče ne doseže. Beri le kdo lastnoročne dopise svitliga Cesarja, ali tudi predloge njegovih ministrov, in s tem primeri ktero si bodi oznanilo nižjiga urada: in zdaj poglej, ktero bo neučeni človek pred razumel. Ali ne bo po tem sam pri sebi sodil: Pisarniški jezik naj se po visokih zgledih nekoliko poniža, in po tem ga bo vsaki narod ložji dosegel?

Pravijo, de na krajnskem je omikanih ljudi materni jezik nemški. Menimo pa mi, de naši omikani ljudje prav za prav nimajo nobeniga materniga jezika. Zakaj materni jezik je tisti, ki ga človek od matere z maternim mlekom vred dobi; drugač bi se pač popred mogel reči očetovski jezik, gre vonder očetu predstvo po golim rodu. Od kod pa se otroci naših omikanih ljudi večidel govoriti uče, kakor od dojnice in pesternice, kterim jih nenaravne matere puste? Tedaj imajo k večimu dojniški ali pesterniški jezik. In ta je večidel slovenski, kar dojnice in pesternice so večidel Slovenke; morebiti če kake besede nemško krožiti znajo.

Iz Istrije prve dni Septembra. Draga Slovenija, ker večkrat žalostne novice, kako se sveta enakopravnost časti, iz mnogih krajev naše ljube domovine donasaš, ki serca pravih rodoljubov z grenko žalostjo napolnujejo; povej tudi nekoliko besedice iz eniga kraja, ki morebiti nar bolj novih vravnov potrebuje.

Istrijski Slovan je bil žalibog! do zdaj od talijanskih sosedov zatiran, in od prejšnje nesrečne vlade skor popolnoma zapušen; torej ni čudo, de ni višje stopnje izobraženosti dosegel. On marljivo obdeluje kamnito zemljo, in njegov trud je obilno plačan, ako mu ona toliko rodi, de si z nar potrebnim preskerbeti zamore. Za blagostanje, za šole, za njegovo omiko se nobeden ni zmenil, in sam si v takim stanju pomagati ni mogel. Le redko in scer le v večih krajih se šole najdejo. Po deželi se tu in tam kak duhoven z šolo peča. Dokončano šolsko leto nam da priložnost nekoliko povedati, kar se je v oziru na slovensino, v njih zgodilo.

V terzaškem gimnasiu je bil v letu 1848

kakor „*Osservatore Triestino*“ pravi zraven laškiga slovstva laški jezik za matere jezik v vse učilnice vpeljan, učenje slovensine je pa bilo vsakimu učencu le na voljo dano. Desiravno naš slovenski jezik postavne veljave tu ni imel, vonder moramo opombo ravno imenovaniga časopisa pohvaliti: „*Che almeno qual lingua del territorio merito l'attenzione di chi aspira a essere un giorno idoneo impiegati in questa patria.*“ Terdno upamo, de bo nova šolska vravnava zraven laškiga tudi slovenskimu jeziku spodobno spoznanje dala. V mornarski šoli se zraven nemškega, laškiga in francoskega čujte, ilirski jezik ni učil!! Čudno se pa zares mora nam zdeti in žalostno je, de se v Paznu (Pizino) le ena ura slovenskimu jeziku ni poklonila, ako ravno so učenci večidel rojeni Krajnci ali saj Slovani! V terzaški škofiji so se večidel mladi duhovni, posebno rojeni Krajnci, zares prav verito obnašali; torej naj prejmejo očitno zahvalo od svoje domovine, ki so se za nje prid in blagor trudili. Slava vam, verli rojaki! tako tudi z naprej, delajte, učite mladost v milim materinim jeziku, budite v njej slovenski duh, kimu v teh krajih tolika nevarnost žuga, večna pravica vam bo plačilo delila. — Osnova šol, vpeljanje slovenskega jezika v šole in urade v prevagljivo slovenskih krajih, uradniki, ki se ne uklanjajo samo talijansini; to je na primorskem prva in nar važniša potreba. Med uradniki domoljuba najti, je tukaj težje, kakor zeleno trato v sivih pečinah mertviga Krasa. Upamo, de bo nova vravnava v tej zadevi naše želje spolnila.

Ker že ravno od uradnikov govorimo, pristavimo tukaj, kar smo sami čuli: Nek uradnik koroško nemškega rodu, ki po lastnim spričevanju besedice slovenskega ne razumi, in je vonder sodnik že skoz več let v slovenskim okrožju, mi je svoje neskončno veselje popisoval, ker je koroška samostojna kronovina postala in je po njegovih mislih tako slovenskega življa obvarvana, ki bi ji sicer iz krajnskiga protil; on željno hrepeni na koroško v službo priti. Ko mu povem, de je na koroškem čez 100000 slovenskih prebivavcev, de se torej od uradnikov znanost slovenskega jezika tirjati mora, mi odgovori: „Zavolj enega para starih bab, ki še nemškega ne znate, vonder ne boste od mene, sodnika tirjali znanost tega hudičeviga jezika!“ Koroški slovensci, varujte se takih domorodcev!

Gotovo bo vas Krajnce veselilo, ako vam povemo, de so prebivavci novogradskiga okrožja, ki so večidel Slovenci, in le v jugozahodu Horvati, koj, ko so odcepljenje od Krajevcev zvedli, občno prošnjo na svitlega cesarja poslali za zjedenenje z Krajnci, ki se opera na zgodovino, narodnost in njih blagostanje.

Letna se je letas zavolj suše zlo slabo obnesla, posebno v spodnji Istriji na morskim bregu, kjer več mesecev dežja ni bilo. In tako bo vbogi kmet zraven velikiga truda lakot terpeti mogel. Z Bogam! —t—

V Terstu se je kolera vnela, kakor se Lloyd 15. t. m. piše, je zbolelo v Terstu in okolici do zdaj 390 ljudi in vmerlo 153.

(M.) Šestnajsti dan Septembra 1849 v Celi. „Omladilo se je dones staro Cele, omladilo se je blago mesto, z cvetjam noviga veselja se olepsalo. — Kaj je tebi mesto imenitno, de se dones toliko veselisi? — svojo belo glavo povzdiguješ ino po mladiško se glasiš? — Ali so iz tvojih grobov stari Rimci vstali, ki so nekđaj tvoji gospodarji bili? Rimci, še neverni, že globoko spijo, z njimi njih imenitnost pokopana spi. Ali so vstali tvoji imenitni knezi, ki so tebi dali slavno spet ime? — Tudi knezi spijo ponavadno spanje minejočiga sveta. Njih razderti grad nam še visoko kaže, kamo vsa mogočnost sveta gre: v prah in pepel.“

Slomšek v Mnemosynon str. 141.

Teh besed slavniga pisatelja se dones toliko ložej spomnim, ko se Vsokotajisti ravno

med nami znajdejo, ino se veselja udeležijo našiga. Scer ni popolnoma, kakor bi imelo biti. Perčakvali smo svitliga cesarja, — pa žalibog, — niso mogli — kakor znano — priti, de bi železnico do Ljubljane odperli. Sprejeli smo tedej Njih namestnika, nadvojvoda Albrehta, junaka Novarskega, kteri se je kmalo ob 12¼ uri z 200 gospodami mnogiga stanu pripeljal. Grozno „živio“ ga je sprejelo, „živio“ ga spremilo, ktero je iz 1000 ust zadonelo. Kolodvor je bil lepo okinčan, slavjanskih bander je med avstrijskimi brez števila veliko nad našim glavami se veselo zibalo, ljudi pa je bilo toliko, de se je vse terlo. Posebno veselje pa je bilo to vse, za domorodce, Slovence, ker je dones imenitni dan prišel, kateri slovensko Celje z slovensko Ljubljano zveže. Dones Celje za roko Ljubljane prime, ino hoče njo za vselej zvezano biti. O de bi vseh rečeh ta zveza velala. Morebiti pride v kratkim srečen čas željene večne zveze. —

V spomin 16. Septembra je nam zvečer gospod c. k. kresijski knjigotiskar Janez K. Jeretin, kteriga neutrudljivost za povzdigo slovensine je slavna, veliko veliko veselico napravil. „Županovo Micko“ so v našim gledišu igrali, ino scer gospodi ino gospodične tako dobro, de so 27krat mogli prenehati, ko so gledavci od veselja v roke pokali, ino svojo dopadajenje tako na znanje dali. Glediše je bilo čisto polno, tudi Nemci so šli v taisto, de bi slovensko igro vidili. Kolko ponemčanih Slovencev je zdaj veselja dobilo zopet do materinskega jezika, kteriga so se poprej neumneži sramovali. Zatorej slava ino večna hvala vsem gospodami ino gospodičnami! Večni hvaležni spomin v sercu vsakiga od nas bo njih lepa plača, de je Celje prvokrat kar svet stoji (pero mi je iz roke od strahu padlo, ko sim te 3 besede zapisal) slovensko igro v svojim gledišu vidilo, — skoz njih pripomoč!

Pred začetku igre smo pa godovnico cesarjovo zapeli. Vsi pravijo, de nemška Volkshymne še per nas ni nikolj tak močno in iz serca peta bila, kakor slovenska, ktero tukaj perložimo.

Godovnica Cesarjova.

Blagoslosi Bog! Cesarja
In svobodno Austrijo!
Ludstvo ino poglavarja
Vladaj — z združeno močjo!
Omedli na grom viharja
Kot nad skalo serd morja; —
Bog! očastvo blagoslovi
Ino Franca Jožefa!

Naj verige hudobije
Moč Cesarjeva zdrobi;
In zvestobe sonce sije,
Naj lubezni luč gori;
Z vencam zmago si ovije
Slavno čelo Avstrija!
Bog! očastvo blagoslovi
Ino Franca Jožefa!

Naj cveti svoboda sveta,
Mir zedini vse ljudi!
Serce našiga Očeta
Za pravico naj gori!
Naj nam sreča vence spleta
In po rožcah nas pelja!
Bog! očastvo blagoslovi
Ino Franca Jožefa!

Hervaška in slavonska dežela.

Deržavna ustava je bila že veči del v vseh mestih razglašena.

Opravniški odbor serbske vojvodine je 27. mesca Augusta banu Jelačiću pisal, in mu občno zaupanje Serbov va-nj razodel, zraven pa se jako pritožil čez komisarje, ktere je general Haynau postavil, in ki so večidel ali Madjari ali Madjaroni, in ne porajtajo ne na enakopravnost, ktero je sam cesar zagotovil, ne na posebne ukaze, ktere je opravniški odbor od ministerstva in bana prejel. Prosjijo za popravo z to opombo, de bi sicer novi puntji vstati zamogli.

V Temišvaru je vmerel od kolere general Rukavina podvojvoda (vice-capitaneus) Hervaškiga Slav. in Dalmatinskiga kraljestva.

Austrijska dežela.

17. t. m. so se na Dunaju pričele seje pod predsedništvom presvitliga cesarja, ki je zopet popolnoma zdrav, zastran politiške uravnave Oggerske dežele. Pri tem visokim zboru so zunej ministrov tudi slavni generali: Radecki, Jelačić, Hess, Haynau in ces. pooblastenec bar. Geringer.

Dunajčani so podelili banu Jelačiću in baronu Haynau častno mesčanstvo. —

18. t. m. ob 6^{3/4} zajutra je prišel nadvojvoda Albrecht iz Ljubljane zopet na Dunaj nazaj. —

Dunajske uradne novine od 16. t. m. prineso ukaz ministerstva znotrajnih zadev zastran odveze zemljiš in odškodovanja na štajerskim.

Tiste novine od 18. t. m. podajo od cesarja poterjeni predlog ministra denarstva zastran prostovoljne državne posoditve, ki bo znesla eden in sedemdeset milijonov gold. v državnih dolžnih 4^{1/2} percentnih zapisih.

Dunajske novine 19. t. m. ponatisnejo predlog ministra pravice zastran provizorniga ukaza, kako de se imajo spiski porotnikov ali prisežnih mož za tiskarske pravde sestavljati.

Za porotnika se pravilama sme vsak mož poklicati, kdor je

a) saj 30 let star

b) kdor brati in pisati zna,

c) kdor je v občini, kjer se znajde, eno leto redoma s stanom

d) in zraven ali direktnih davkov po §. 44. državne ustave, na deželi in v mestih do 10,000 prebivavcov saj 5 gold. in v večih mestih saj 10 gold. plačuje ali sicer v kakih avstrijskih občini aktivno volitno pravico ima.

Duhovni pastirji, ljudski učitelji in vsi pravi državni služabniki in vojaki se ne smejo v ta urad poklicati.

Za mesta, ki manj prebivavcov kot 50,000 štejejo, pride na vsakih 100 duš en porotnik.

Česka dežela.

Česka žurnalistika se je od Marca kej zlo povzdignila. Kakor nam zadnji zvezik časopisa Muzeum pove, izhajajo 1848 in 1849 na Českim sledeče novine ino časopisi v českim jeziku:

V Pragi 1. *Časopis českého museum*, vrednik J. E. Wocel, od tega izhaja vsaki mesec en zvezik.

2. *Narodní Noviny*, izdatelj grof Albert Deym, urednik Carl Hawljček; so pričele prvič 5. Aprila 1848 izhajati. Od 18. Majenka 1849 jim je tudi večerni list pridjan.

3. *Noviny lipy slovanské*, organ društva enaciga imena, so izhajale od lanskiga Novembra, kot dnevni list, in so zavoljo nove tiskarne postave konec Aprila t. l. sopen nehale.

4. *Praške noviny*, vladni organ pod vredništvam Prausekovim, izhajajo zdaj vsaki dan.

5. *Pokrok*, urednik Tomek, prvi list tega časopisa je 6. Junija in zadni 12 ravno taistiga mesca na svitlo prišel.

6. *Pražský večerný list*, založnik McDau, vrednik (poprej Knedelhans - Liblinsky) zdaj Chocholoušek.

7. *Občanske noviny*, pod vredništvam Arnoldovim, so zavoljo nove tiskarne postave v Aprilu 1849 nehale.

8. *Svatováclavské poselství*, vrednik Pichl, je izhajal od 1. Junija do zadniga Decembra 1848.

9. *Vlastenský denník*, vrednik Kramerius, je pričel lan v Juliju izhajati, in ker ni mogel, kaucije od tiskarne postave tirjane, obrajtati, je letas v Aprilu sopen prenehal.

10. *Obecní list*, pod vodništvam Pichlovim, je zavoljo pomankanja prijemnikov ponehal.

11. *Sedlské noviny*, urednik Kaj. Tyl, so izhajale od 1. Aprila 1849 vsaki teden trikrat, konec Junija pa nehale.

12. *Wlastimil*, vrednik Javorok, je pričel v letasnjim Marcu izhajati in sicer poprej vsaki dan, zdaj pa le trikrat v teden.

13. *Wesnické noviny*, nedeljni list, na svitlo dan od Šopfa, so tudi v letasnjim Marcu pričele izhajati.

14. *Wlastimil*, od vstavniga društva v Pragi na svitlo dan, pod vredništvam Fiserjovim; od tega je samo enih 20. števil v lanskimu Juniju in Juliju na svitlo prišlo, po tem je pa zavoljo pomankanja naročnikov nehale.

15. *Scornost*, je izhajala od začetka v nemškim ino českim jeziku na enkrat. Bers od začetka leta 1849 je bil pa ta časopis v dva posebna lista ločen; urednik českiga je bil Kopp. 60 in nekej več števil je na svitlo prišlo.

16. *Pozor*, vrednik Šwanda, je izhajal od Augusta do Novembra 1848.

17. *Rychlík z Čech* je po novim letu 1849 na svitlo prišel, pa kmalo sopen nehale.

18. *Pražský posel*, pred od Kaj. Tyla pozneje pa od Hofa vredvan, je do zadniga časa izhajal.

19. *Květy*, razveselivni list, vredvan od Storha se je konec Junija lanskiga leta v tedenni list pod naslovom: *Květy a plody* tudi pod vredništvam Storhovim premenul. Konec Augusta je ta časopis popolnoma nehale, in namesto njega izhaja

20. *Ranní list*, vredvan od Girglna in Swoboda. V Decembru je pa zavoljo pomankanja naročnikov sopen nehale.

21. *Wěsta*, vrednik Hawljček, potlej Sabina, in zadni Štefan in Knedlhans, je konec leta 1848 nehale.

22. *Poutník*, lepoznavski mesečni list pod vredništvam Malitovim je samo do Junija 1848 izhajal.

23. *Časopis pro katoličké duchovenstvo*, vrednik Jirsik, izhaja štirikrat v letu.

24. *Blahověst*, religiozni časopis s politiško doklado: *Občan*, vrednik Stulec.

25. *Českokobratrský hlasatel*, religiozni časopis, na svitlo dan od protestantovskih pastorov Ružičkata in Košuta izhaja od začetka t. l.

26. *Časopis k prospěchu času priměrených oprav studií gymnasiálních*, vrednik Jungmann, izhaja vsaki mesec.

27. *Posel z Budče*, pedagogični časopis, na svitlo dan od pražkiga učitelškiga društva, pod vredništvam Franta Šumawskytovim, izhaja vsaki teden enkrat.

28. *Remeslnické noviny*, na svitlo dane od pražkiga društva rokodelcev vredvane (poprej od Humhala, pozneje od Koppa) in zdaj od Černita; so pričele v Aprilu 1848 izhajati.

29. *Ponaučné listy* za kmete in rokodelce na Českim, na svitlo dani od domorodnega ekonomičkega društva, so konec lanskiga leta nehale.

30. *Učitelští posel*, v nemškim ino českim jeziku, vredvan od Mozika. Od tega so samo 3 štev. na svitlo prišle.

31. *Cecilia*, musikalični časopis, vredvan od Krejčita je pričel v Oktobru pretečeniga leta izhajati; je potem za malo časa prenehal, in bo v letasnjim Oktobru sopen na svitlo prišel.

32. *Breyle*, humoristični karikaturni list, vredvan od Mozerja, je izhajal od Marca do Aprila 1849.

33. *Šotek*, satirična doklada k Narodnim novinam od Hawljčeka je samo od Januarja do Marca 1849 izhajal.

— Na deželi so izhajali in izhajajo sledeči česki časopisi: 1. *Konstituční posel*, v Pardubicu, vrednik Pihl, je samo nekej števil na svitlo prišlo.

2. *Polabský slowan*, izhaja v Kraljevim gradu pod vredništvam Šrutekovim,

3. *Pračenský týdeník*, je pričel v Juniju lanskiga leta v Pizeku izhajati, je pa kmalo po nekih številkah nehale.

1. *Zlatověky katolík* česky, vredvan od

Duriaka, je izhajal od Junija v Jungbunclavu.

5. *Posel ode Mše*, je pričel izhajati v Pilznu pod vredništvam Stolzovim, potlej Bezanovim; in zadni Drakovim.

6. *Ozvěna*, je izhajala pod vredništvam Šramekovim v Neuhausu, pa kmalo po nekih številkih sopen nehale. — K tem jih še pride do 10 listev na Moravskim ino na Slovaškim.

Oggerska dežela.

Od vseh strani se zbirajo avstrij. vojaki, ki imajo še edino vporno terdnjavo Komarnsko obleči in postavnimu vladarju podvreči.

Tudi ruske posadke iz severnih slovaških županij so se proti Komarno podale.

Namesti njih čistijo in varvajo Slovaške kraje njih dobrovoljci.

16. t. m. v nedeljo je prišlo na Dunaj k svitlimu cesarju več poslanstev iz raznih slovaških krajev, ktere prosijo, de bi se pri prihodnji uravnavi Oggerske dežele Slovaki kot posebna kronovina neposredno pod Dunajsko c. k. ministerstvo postavili, in rekli so, de pride še več tacih poslancov z enako prošnjo, ker je zdaj tam madjarska grozovlada nehale in ljudstvo svoje želje izreči sme. Poslanci so večidil priprosti ljudje.

Ruski vojaki so že pot proti svoji domovini, Rusii nastopili in neprenehama marsirajo.

Dunajski časopisi so podali pismo Görgeya na maršala Paskieviča, v katerim ruski mu velikodušnemu carju sebe in Madjare priporoča; na to je Paskievič pri našimu cesarju za res prošnjo za Madjare vložil; to de presvitli cesar je odgovoril, de kakor rad bi se nagnenju svojiga serca vdal, mora vender na dolžnosti do drugih nemadjarskih narodov in do celiga cesarstva pomisliti.

Ptuje dežele.

Gaeta. Sv. Oče papež so se 4. dan t. m. peljali v stolno cerkev tega mesta, in so tam zbrani množici apostolski blagoslov podelili. Potem so se v družbi Neapolitanskiga kralja in več kardinalov podali v barko, in se peljali skoz kanal Pročido ter per Granateli stopili na suho, in v gradu Neapolitanskiga kralja obstali, kjer je bilo več kardinalov za Njih sprejem perpravljenih. Ko so se Papež od Gaete ločili, so mnoge darila za prebivavce tega mesta v hvalin spomin zapustili.

Nadškof v Parizu so vse škofe svoje nadškofske okrajne v zbor povabili in vse verne svoje škofije v pastirskim listu k molitvi opominjali, de sv. Duh, ki kat. cerkev vseškozi vlada, vse k pravimu pridu vernih oberne. (Zgod. Dan.)

Ruska. Ruski car je nasledni razglas oznail, ki nam jasno dokaže, de so spuntane oggerske trume pred Rusi orožje položile, ter se sredništvu cara izročile, de bi pri našem cesarju odpuščenja za-nje prosil.

Mi po božji milosti Nikolaj I., car in samovlad vsih Rosij, itd. damo s tim vsakteremu vediti in znati:

Rosija sveti svoj poklic dopolni. Tako smo rekli svojim ljubljenim in zvestim državljanom oznanivši jim, de smo vojski našej po želji našega zveznika, avstrijskega cesarja, ukazali, oggerski punt ugasiti ter postavno oblast vladarja ponoviti. Z božjo milostjo se je to tudi tako dokončalo. Nista dva mesca pretekla, in naše hrabre trume so presilile s slavnim junaštvom iz Galicije v Pešto, iz Pešte v Arad; iz Bukovine in Moldave v Banat, povsodi zmogovaje. Naposled so sovražne trume, od vsih strani pritisnjene, od severa in vzhoda od nas, od juga in zapada od avstrijske armade, pred rusko vojsko orožje položile, in našem sredništvu izročile, de bi za-nje pri njihovem postavnem gospodarju milostivega odpuščenja sprositi. Zvesto spolnivi svojo objubo, smo zdaj našej vojski ukazali, de se domu poverne. Hvale vneti do daritelja vse blagodati kličemo iz najglobčjega serca: Gotovo, z nami je Bog, čujte in vedite narodi zemlje z nami je Bog!

Dano v Varšavi itd. Nikolaj.

Nepolitiški del.

Ljubljani.

Kaj ti je, Ljubljana bela!
 Ker si tako zatemnela?
 Te je megle mrak prepadil?
 Te je dim iz maha ukadil?
 Mar od para nisi bela?
 Mar celo si pogorela?
 Te je zamorila kuga,
 De te krije taka tuga?
 „Res de zlo sim zatemnela,
 „Nisim več Ljubljana bela;
 „Ni me megle mrak prepadil,
 „Ni me dim iz maha vkadil,
 „Ne še od para nisim bela,
 „Nisim tudi pogorela.
 „Kar so čez me govorili,
 „S tem so černo me storili;
 „Zdaj sim kakor mesto malo,
 „Ker se vzame vse mi kmalo.
 „To je zame huda kuga,
 „To mi je velika tuga.“
 Pusti strah, Ljubljana bela!
 Nisi tako začernela,
 Nisi vsiga še zgubila,
 Vedno, kar popred si bila,
 V duhu si Slovincam sredi,
 Narod ves še nate gleda;
 Zguba ni vse to meniti,
 Kar ti teža je zgubiti.
 Manj če vlado imaš mogočno,
 Tu za srečo opotočno
 Le protivnikov število
 Bo hitreji te pustilo.
 Bolj Ljubljana boš tu bela,
 Bolj se boš slovenska štela.
 Tvoji izmodreni možovi,
 Kakor tvojih hčer sinovi
 Bodo svojo čast skazali,
 Sami vladati se znali,
 Brez de ptujic bi nemire
 V tebi delal in prepire.
 Če drugej je pravde iskati,
 Nič zato se ni ti bati;
 Bolj edino ljudstvo tvoje
 Zopet stare slave svoje
 Spomniti se bode znalo
 Bratovsko bo reč zavnalo
 Po modrosti nekdanj znani
 Pred domačimi župani;
 Vesti vedilo se bode,
 Kakor gre to za narode,
 Kteri smejo po vrednosti
 Zdaj se imenovati prosti.
 Ptujic tak ne bo razsajal,
 Ne ko pred naroda grajal.
 Ako pa sinovi tvoji
 Tu doma po želji svoji
 Vse učenosti ne dobijo,
 V tem naj se razveselijo:
 Ne bo daleč jim hoditi,
 K južnim bratom le ho iti.
 Matere ene, Slave, sini
 Tak naj bodo bolj edini.
 Duh Slovincov de ne usahne,
 Naj se od ilirov navdahne;
 Ložej bo mu kviško priti,
 Vonder pa, Ljubljana bela!
 Bodi zopet še vesela;
 Glej iz Caroviga mesta
 Seže iz šin do tebe cesta;
 Kmal ko blisk moč čudna para
 Ti prinese tvojga Cara.
 Car je mil, in je pravičin,
 Bo v obljudi ostal resničin,
 Sam če sliši željo tvojo,
 Sam če vidi pravdo tvojo:
 Ti njegovo serce blago
 Dalo bo, kar ti je drago.
 Torej, o Ljubljana bela!
 Bodi zopet še vesela.

Hišnikar.

Nekdanja Gorutanija je bla slovenska.

(Dalje.)

L. Predeli (Gränzbäche).

„Predel“ je staroslavjanska beseda, in pomeni: „meja“ Gränze; v staroslavjanskim sv. pismu se večkrat najde.
 1. „Grosspredl“ ali „Pretelerbach“ na koroško-stajerskeji meji.
 2. „Kleinpredl“ oder Pretalerbach, tudi blizo tamej.
 3. „Pretitzfluss“ na meji proti Lungavi na Solnogradskim.

Tudi imamo goro „Predel“ ki meji Koroško od Goriškega; in na Goriškej strani dve vesi „Ober- und Unterpredl“ po slovensko: zverhjni-in spodnji predel.

M. Lužnice, zibice, mezine (Moosbäche).

1. Laussnitz, ki v Liser „teče“, od „luža“ Morast.
2. Siblitz, ki pri Lipi v zgornji Dravnej dolini v Dravo teče; od zibi pl. der Sumpf.
3. Masinzerbach od mezine pl. sumpfige Plätze.

N. Cirknice (Kirchenbäche).

1. „Zirknitz“, ki se pri „Kirchheim“ v Mölo izlije; „Zirknitz“ je enako „Kirchheim“, tudi v Kranju je jezera „Zirknitzer-See“.
2. „Kirchbach“ v nemškeji Zili, ki zraven cerkve teče; vsi drugi potoki v tistej okolici nosijo še slovenske imena; te se je pa že prekerstil.

O. Gradnice (Schlossbäche).

1. „Gradnitzbach“ ki blizo Dolih (Döllach“ v Mölo (Belo) teče; v Dolih je pa grad (Schloss, Burg).
2. „Gratenbach“ ravno blizo tamej.
3. „Gratzbach“, ktere od slovenskega Gradeca pride, in v dolnim Dravbergu v Dravo pade.
4. „Gradischbach“ v zgornji Dravnej dolini.

F. Polane (Thal- oder Feldebennen).

1. „Pölling“ blizo št. Andreža v Labudскеj dolini.
2. „Pölling“ v kantonu „Mannsberg“.
3. „Böllen“ pri Trebinji.
4. „Böland“ na Bistrici pri št. Paternijonu.
5. „Pölling“ v kantonu „Glanegg“.
6. „Pollantmatten“, kterih je več.
7. „Pölling“ na nemškeji Zili.
8. „Wollanig“ na južnej strani Trebinj.
9. „Pölling“ v kantonu „Strassburg“.

G. Bregi (Ansiedelungen an Rainen und ableitigen Gründen).

„Gre v breg“ ali „po bregu“ je po nemško: geberg auf; in „gre dol po klanecu“ je gethal ab. —

1. „Briege“ v Lungavi na Solnogradskim.
2. „Pobersach“ v kantonu Greifenburg.
3. „Pobersach“ v kantonu Paternion.
4. „Punbersach“ v gospe-svetskom kantonu; po slov. se pravi „v Pobražah, rectius“ v Pobrežah, od „po brezu“ nach dem Rain hin.

Morebiti da sem tudi slišijo:

- a. „Pressen“ v storodvorskim kantonu;
- b. „Pressenberg“ blizo Zavodnj (Gmünd).
- c. „Pressinggraben“ v kantonu Hartneidstein.

Te imena izvirajo gotovo iz slovenskih: „brezi“ plur: die Ufer, Raine; „brezen“ der Abgrund, alj pa „breza“ die Birke.

H. Holmice (Ansiedelungen an conusartigen kleinen Hügeln).

„Holm“, „holmie“, „humie“ je klančie mravljinjemu kupecu podoben.

1. „Kolnitz“ v kantonu „Osterwitz“ hitro za gradam.
2. „Kolnitz“ v Labudскеj dolini
3. „Kolbnitz“ v Mölskeji dolini.
4. „Humčah“ kterih je več.
5. „Achomitz“ pri Bistrici na Zili se pravi po slov. „zahome“, „zahone“.
6. „Hollenburg“ namesto „Holmburg“ od holm.
7. „Schmalzberg“ pri Celovcu blizo tudi pride od „holm“ po nemško zavito „Schmalz“.

I. Berda (Eggen).

Veči del „berd“ je že ponemčen; vender so na slovenskim še nektere.

1. „Egg“ v slovenskeji Zili, mala višava med dvema visokima gorama; po slovensko, „berdo“ na „berdu“.
2. „Zaberda“ na Žrelcam (Ebenthal); po nemško „Hinterreggen“.
3. „Eggen“ na Goriškim, v „berdah“.
4. V nekemu staromu pismu se spomene „svitlo brudo“ to je po nemško: „Lichtenegg“.
5. „Eggen“ v kantonu „Kraigg“ na nemškim.
6. Morebiti tudi „Alberden“ v št. Paternijonskim kantonu.

K. Reče (Ansiedelungen an Bächen).

1. „Retschach“ v blatogradskeji fari.
2. „Richtsach“ v kantonu „Greifenburg“;
3. „Retschitz“ v kantonu „Gradenegg“.
4. „In den Reggen“ blizo Glaneka.
5. Vse že zgoraj omenjene „Poreče“ Pörschach.

L. Straže (die Warten).

1. „Strassa“ v kantonu „Kraigg“; ste tudi dve „Straže“ na spodnim Stajerskim, obe visoko ležeče.
2. „Tschutta“, visoko ležeč kraj v kantonu „Osterwitz“; od čuti „aufhorchen“.
3. „Vögelitzen“ v Blatogradskeji fari; po slovensko „Budanja“ od „bdeti“ „beden“ wach; neki latinec je mende to prestavil v latinsko „vigil“ wach, in iz tega „vigilica“, „Vögelitzen“.

M. Roje. (Die Rojachs).

1. „Rojach“ v Labudскеj dolini.
 2. „Rojah“ v kantonu „Stall“.
 3. „Rojach“ v kantonu „Spital“.
- Morebiti od „roj“ Bienenschwarm ali pa od „rog“ Horn: v Rogjah, v Rojah.
 4. In der „Rog“ neki okraj na nemškim.

N. Modrinje (Blauendorfe).

1. „Möderndorf“ na Nemškeji Zili;
2. „Möderndorf“ pri Tanzenbergu; od staroslavjanske besede: „moder“ blau.
 In res se tam „moder“ kamen najde.

O. Strane (Seitendorfe).

1. „Stranach“ v kantonu „Stall“.
2. „Stranach“ v starodvorskim kantonu;
3. „Stranig“ na nemškeji Zili; od „strana“ „stran“ Seite.

P. Ladine (Tratten).

1. „Ladein“ v kantonu „Gradenegg“;
2. „Lading“ v Labudскеj dolini; od „ladina“ Tratte.

Q. Ščede (ausgerödete Wälder).

„Čediti“ „ščediti“ reinigen, den Wald ausröden.

1. „Schedem“ se imenuje mnogo okrajov.
2. „Schedem“, „Ursulaberg“ v doljnim Stajerskim.
3. „Schedendorf“ v Starodvorskim kantonu.
4. „Tschadam“ v kantonu „Kraigg“;
5. „Tschadam“ v kantonu „Karlsberg“;
6. „Tshedram“ v kantonu „Holmburg“;
7. „Tshednam“ na spodnjim Stajerskim.
8. „Zedrass“ v kantonu „Kraigg“.

Posamesne vesi in okraji.

1. „Ostrog“ v starodvorskim kantonu; staroslavjanska beseda „ostrog“ opomene neki dobro vterjen, z ograjami obdan kraj; odtod tudi terdnjava „Osterwitz“ „Ostrovica“.
2. „Semlach“ v ravno tim kantonu; od „zemlja“ Erde, Gleba.
3. „Tescheldorf“ v ravno tim kantonu; od „dezela“ Land, Landdorf, perva ves, ktero popotnik pridši iz vozke Kerske doline zagleda.
4. „Krassnitz“ v kantonu „Strassburg“; vesel in lep kraj proti soncu, od „krasen“ „krasni“, schön, geziert.
5. „Tschroschen“ v kantonu „Albeck“; od „črešnja“ „Kirsche“.
6. „Glabsch“ neki verh blizo sv. Heme; od „glava“, „glavič“, Kopf, Kogel.
7. „Gruschitz“ ali od „gruska“ Birn ali pa, kar se tudi tomu rodovitnomu kraju prilže, od „kruh“ Brod, „krušiti“ nähren, „krušič“ nahrhafter Ort.
8. „Olsa“ pri Brežah, od „olša“ die Erde.
9. „Olschnitz“ v kantonu „Strassburg“; od „olša“.
10. „Schmaritzen“ v ravno tim kantonu, od „smreka“ Fichte, „smrečen“ von Fichten.
11. „Friesach“ od „breza“ v „brezah“ Birkenstadt.
12. „Schnessnitz“ v kantonu „Strassburg“, od „snečnica“, „sneznica“ Schneefleck.
13. „Schratzbach“ v kantonu „Dürrenstein“, od „sraka“ Elster, „sračji“ von Elstern-Elsterbach.
14. „Kreipning“ v kantonu Dürrenstein, od „hrib“ Anhöhe, Leiten; „hribnik“; tudi „Krewald“ po slov. „hrebale“ od „hreb“ ali „herb“, Rücken.

(Dalje sledi.)